

Białystok, 20.04.2017

Anna Gajewska

Wydział Sztuki Lalkarskiej

Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie

Streszczenie rozprawy doktorskiej

„Analiza roli Virginei (Viviany) w spektaklu *Merlin. Inna Historia* w reżyserii Ondreja Spišáka w świetle psychologii głębi C. G. Junga.”

Rolę Viviany w spektaklu „Merlin. Inna Historia” w reż. Ondreja Spišáka grałam siedem lat. Na przestrzeni tego czasu okazała się ona być dla mnie nie tylko wyzwaniem artystycznym, ale również osobistym doświadczeniem spotkania z kobiecością w jej jakże bogatym i zróżnicowanym wymiarze. Gdy więc stanęłam przed wyborem tematu rozprawy doktorskiej nie miałam wątpliwości, że ze względu na znaczeniowe bogactwo tej roli, to właśnie ją chcę poddać analizie pod kątem zagadnień związanych z kobiecymi rolami i archetypami kobiecości. Określenie „archetyp” naprowadziło mnie na twórcę psychologii głębi Carla Gustava Junga i rozpoczęło niezwykłą przygodę, jaką było dla mnie zetknięcie się z dziełami wspomnianego autora, a także jego sposobem postrzegania człowieka. Owocem tego spotkania jest rozprawa doktorska, w której analizuję rolę Viviany w świetle jungowskiej psychologii głębi.

Cel, jaki mi przyświecał dotyczył nie tylko interpretacji mojej roli przy użyciu narzędzi jungowskiej analizy takich jak archetypy, nieświadomość indywidualna czy proces indywiduacji. Zależało mi również na przybliżeniu sposobu myślenia Junga i jego postrzegania świata, który jest bliski mojej wrażliwości i w zaskakujący sposób współbrzmi z otaczającą nas dzisiaj rzeczywistością. Podobnie jest z ponadczasową opowieścią o jednostce i społeczeństwie, jaką jest dramat Tadeusza Słobodzianka „Merlin. Inna Historia”. Dotyka on zagadnień pojawiających się w każdej społeczności – niezależnie od czasu i miejsca ich występowania. Refleksje Junga na temat nieświadomości zbiorowej, duchowości czy też roli religii okazały się być niezwykle pomocne w moich rozważaniach

związanych z tymi tematami.

Rozprawę stanowi sześć rozdziałów rozpisanych na podrozdziały. Po krótkim wstępie, który stanowi genezę rozprawy przechodzę do rozdziału pierwszego, w którym omawiam treść i formę sztuki. Podrozdziały dotyczą kolejno: inspiracji autora dramatu - Tadeusza Słobodzianka, jaką jest legenda o Świętym Graalu, formy mszy, na której opiera się dramat, charakterystycznego języka wspomnianego dzieła, bogatej symboliki w nim występującej, muzyki, która stanowi jego podstawę i współtworzy charakter przedstawienia i w końcu domnienanej inspiracji Tadeusza Słobodzianka, jaką jest gnoza. W rozdziale drugim zwracam się ku Jungowi, przybliżam jego postać jako człowieka nieustannie dążącego do samorozwoju, a w podrozdziałach dotykam podstawowych i ważnych z punktu widzenia tytułowego zagadnienia pracy pojęć – nieświadomości, archetypów i symboli kultury oraz indywidualności. Kończę ten rozdział przybliżeniem zagadnienia mitu, który choć nie należy do pojęć jungowskich, stanowi dla mnie pomost pomiędzy psychologią Junga, a materiałem dramatu jako dzieła literackiego i spektaklu jako dzieła teatralnego. W rozdziałach trzecim i czwartym wykorzystuję wymienione wyżej pojęcia aby opisać dwa etapy procesu indywidualności bohaterów sztuki – rycerzy Okrągłego Stołu – spotkanie z Cieniem i Animą. Jest to moja interpretacja spotkań rycerzy ze stworami i dziewczycami (te ostatnie odgrywałam i były one częścią roli Viviany) w duchu psychologii jungowskiej. Rozdział piąty jest szukaniem odpowiedzi na pytanie „Kim jest Viviana i Srebrnowłosa Pani”, a także próbą połączenia moich doświadczeń aktorki grającej rolę Viviany z rozważaniami Junga na temat natury kobiety i archetypów kobiecości. Próbie tej nadałam formę obrazów stanowiących jednocześnie podrozdziały rozdziału piątego. Opisuję w nich poszczególne etapy roli Viviany i jej przemianę w Srebrnowłosą Panią. W rozdziale szóstym dzielę się refleksjami, które dzięki spotkaniu z psychologią głębi Carla Gustawa Junga uruchomiła we mnie sztuka „Merlin. Inna Historia” i rola Viviany. Refleksje te dotyczą zagadnień społeczno-politycznych otaczającej nas dziś rzeczywistości, znaczenia religii, zagadnień kobiecości i męskości, a także roli sztuki w procesie rozwoju jednostki i ludzkiej wspólnoty.

